

Vad hade jag som bankVD för ansvar?

Under 90-talskrisen första två år var i princip alla, politiker, media och allmänhet, överens om att vi bankchefer hade ansvaret för att det hade gått så illa. Det skulle ta mycket långt tid innan man insåg att också andra hade ett ansvar, till exempel Bankinspektionen, och det tog ännu längre tid innan man började förstå att det handlade om politiska misstag. En finansiell systemkris orsakas aldrig av enskilda banker, det är alltid politikerna som bär huvudansvaret. Så här skriver jag i boken (259-261) om ansvarsfrågan.

”Hade jag något ansvar för det som hade hänt? Bankinspektionen menade uppenbarligen att jag hade det. De ansåg att jag måste lämna mitt VD-jobb, och drev igenom sin vilja. Inspektionens beslut var emellertid i mina ögon en dom i en skenrättegång. De hade tvingat bort Nordbankens ledning, nu måste de också tvinga bort Första Sparbankens ledning, och det gjorde man genom att använda sina befogenheter, och sin starka ställning gentemot bankerna, över gränsen för det tillåtna. Inspektionen anmärkte på den allmänna ”ordningen & redan” i bankens kredithantering. Något som bankens revisorer aldrig hade gjort. Eller för den delen någon annan. Bankinspektionen läste istället internrevisionens rapporter som en känd potentat läser bibeln. Man använde utpressning. ”Avgår du inte som VD, kommer vi att säga att vi inte har förtroende för Första Sparbankens styrelse och ledning.” (I [Ett stycke bankhistoria](#) skriver jag utförligt – i dagboksform – om hur utpressningen gick till.)

Självklart måste jag som VD ta mitt ansvar för vad som hade hänt. Jag var beredd att avgå till följd av de stora kreditförlusterna, jag hade ställt min plats till förfogande, det gjorde jag redan i början av 1991. Men styrelsen ville inte det, den ville tvärtom att jag stannade. Och i ett sådant läge får det inte vara så att en myndighet kör över en styrelse med tvång och hot. Som jag ser det var Bankinspektionens agerande gentemot mig, Bertil Sjöstrand och Första Sparbankens styrelse inte förvaltningsrättsligt korrekt. Det är högst tveksamt om JK, justitiekanslern, skulle ha lämnat hanteringen utan anmärkning om den hade prövats. (Det är en helt annan sak att jag med perspektiv på frågan anser att det var alldeles rätt att jag lämnade som VD våren 1991.)

Det här kan missförstås. Jag kände mig inte som Ernst-Hugo Järegårds överläkare i Lars von Triers Riket när han står böjd över toalettstolen, stirrar ner på sin spegelbild i vattnet, och konstaterar: ”Det finns inte en enda punkt där jag har gjort något fel. Nej, inte på en enda punkt har jag gjort något fel.” Givetvis hade jag gjort en massa fel under åren som VD. Men eftersom jag själv kände att jag som VD inte medvetet gjort något vårdslöst eller oaktsamt, underlåtit att göra något som jag borde ha gjort, och än mindre begått något brottsligt, och eftersom den fristående utredningsgruppen efter minst ett halvt års granskning kom till samma slutsats, var det svårt att känna att jag hade ett formellt ansvar.

Då finns det bara en fråga kvar att besvara – kände jag något moraliskt ansvar för de stora kreditförlusterna i Första Sparbanken?

Det är berättigat att ställa den frågan. Jag skulle mycket väl ha kunnat känna inombords att jag inte gjort allt jag borde ha gjort under åren i slutet av 1980-talet då det bäddades för krisen. Det kunde ha funnits brister i bankens organisation eller i den interna kontrollen som borde ha åtgärdats men som sköts på framtiden. Det kunde ha funnits kreditbeslut som jag visste med mig inte borde ha fattats, och som nu lett till stora förluster. Eller jag kunde ha skadat banken genom att inte vara tillräckligt snabb, kraftfull eller omdömesgill i besluten.

Men jag kände inte så. Inte vid något tillfälle under de år bankdirektörernas ansvar för krisen diskuterades som mest intensivt, 1992-93, kände jag dåligt samvete för något jag hade gjort som VD, eller underlåtit att göra. Mitt goda samvete behöver naturligtvis inte vara detsamma som god moral i allmänhetens ögon. Men för mig finns från åren som VD i Första Sparbanken inga moraliska betänkligheter dolda i garderoben.

Däremot finns det några frågor med koppling till det moraliska ansvaret som skaver en aning. Borde jag inte ha sett krisen komma? Borde jag inte ha begripit att en fusion mellan två storstadsbanker skulle komma att höja risken i kreditportföljen? Borde jag inte förstått portföljrisk bättre?”